

Landet lär #59 Hur hjälper vi lantbrukarna? Om biologisk mångfald på åkrarna

Då har det faktiskt blivit dags att släppa in våra föreläsare. Petter Haldén och Jan Hill.

Ska vi se om Jan får på sin kamera också där.

Ska vi se... Vi har haft lite strul på Jans sida. Får du på kameran, Jan? Nu så. Får vi upp dig i bild också. Välkomna hit båda två.

-Tack så mycket. -Tack. Då ska vi se. Petter, du är rådgivare inom biologisk mångfald på Jordbruksverket, och har varit med och tagit fram den här rådgivningsmodulen. Och Jan, du är växtodlingsrådgivare på Länsstyrelsen i Västra Götalands län, och har mycket erfarenhet av att jobba med rådgivning till lantbrukare inom växtodling bland annat. Om ni känner er redo så tycker jag att vi kör igång. -Petter, du ska få börja presentera. -Ja.

-Funkar det nu? Ser ni? -Ser bra ut. Ja, då drar jag igång. Ska jag stänga ner den där bara, så där. Jag jobbar då framförallt med två saker. Dels är det projektet Mångfald på slätten som Jordbruksverket har, men också medden här nya Greppa-rådgivningen, då, 17A Biologisk mångfald i åkerlandskapet. Av flera skäl så hänger de här två projekten ihop och det gör de på många sätt. Och jag kommer att prata om vad vi vill uppnå med den här modulen, nya modulen då, 17A idag, vad den innehåller och hur vi marknadsför den. I några län så är upphandlingen av den här rådgivningen klar redan och Janne Hill kommer att prata efter mig om hans erfarenhet av den här rådgivningen i Västra Götaland. Och jag skulle också vilja understryka att den här rådgivningen handlar om biologisk mångfald på åkermark. Naturbetesmarker är jätteviktiga för biologisk mångfald, men de berörs inte av den här modulen. Naturbetesmarker uppmärksammar vi i andra sammanhang.

Våra 16 miljömål, de styr en stor del av myndigheternas arbete och miljömålet "ett rikt odlingslandskap" är mycket viktigt för mig och mina kollegor.

Jag vilar lite i bilden, så ni kan läsa en stund.

Och även om det finns ljuspunkter för till exempel jordbruksfåglar så är den sammanlagda bedömningen att det här miljömålet, ett rikt odlingslandskap, inte

kommer att nås. Det går dåligt för många av arterna i odlingslandskapet, helt enkelt.

Som det är nu så brukas slättbygden väldigt intensivt medan skogs- och mellanbygdbrukas extensivt eller rent av inte alls. Och det här innebär att livsmiljöer för arter som är knutna till jordbruket försämras eller rentav upphör att finnas.

Det är en väldigt generell bild, men det är vad jag hinner med att dra. Jag fortsätter så här, varför har vi då en generellt negativ utveckling för biologisk mångfald på åkermark? Ja, en viktig orsak är att vi har förlorat väldigt mycket variation i våra slättbygder.

Till vänster, så ser ni en flygbild från cirka 1950 över Ultuna egendoms mark som är sydost om Uppsala här. Och det är ingen överraskning för er som varit med ett tag, men det är stora förändringar som har skett i landskapet sedan dess. Den här mängden av öppna diken och skiftesgränser i landskapet till vänster gav ju väldigt stora möjligheter för fåglar och insekter och andra organismer att hitta mat nära boplatserna.

Vi kan förstås inte återskapa det här landskapet av väldigt många skäl, men vi kan faktiskt försöka härma det på olika sätt och det är väl det som vi arbetar med i den här modulen. Ett sätt att härma det på kan vara den här åtgärden som heter lärkrutor, som jag tror att många av er känner till.

Och när det kommer till åtgärder så arbetar vi, i den här modulen då, så utgår vi från fyra organismgrupper och det är samma som vi arbetar med i projektet Mångfald på slätten. Och det är pollinerande insekter, övriga nyttodjur, fåglar och fältvilt.

Och centralt i modulen 17A är åtgärder som ska gynna biologisk mångfald på åkermark. Vi har formulerat drygt 30 åtgärder som bidrar till det här. De här åtgärderna spänner från stort till smått för att kunna passa ambitionsnivån hos så många lantbrukare som möjligt. Och alla behöver ju inte göra allt, förstås, men alla kan göra något.

Och det ni ser här då, det är en av sidorna i underlagsmaterial som rådgivarna har som stöd för att genomföra rådgivningen.

Helt kort då om hur vi tänker att rådgivningen ska genomföras. Janne Hill kommer att fylla på med mer exempel efter mig. Men vi börjar den här rådgivningen med rundvandring på gården där rådgivarna, och lantbrukaren tittar på riktiga miljöer och diskuterar fritt kring möjliga åtgärder.

Sen följer ett samtal vid köksbordet där man pratar till exempel om hur biologisk mångfald och ekosystemtjänster förhåller sig till varandra, vad lantbrukaren är mest angelägen om att gynna och vilka förutsättningar gården har. Tillsammans så upprättar rådgivaren och lantbrukaren en åtgärdsplan med minst tre åtgärder. Som också förs in i ett rådgivningsdokument. Ett vanligt rådgivningsbrev, som ni säkert känner till, tillsammans med en gårdsbeskrivning och lite annat. Hemma på kontoret sen då så för rådgivaren in några nyckeltal för gården i det administrativa systemet som vi har i Greppa, då. Och efter en tid så görs också en uppföljande kontakt för att stämma av hur det går med åtgärderna.

Något om hur vi marknadsför det här då, så...

Vill vi göra det här förstås via lantbrukspress och sociala media när många länsstyrelser har kommit igång med att upphandla den här rådgivningen. Och vi har varit med i flera sammanhang redan och berättat om den här rådgivningen, till exempel på de här regionala växtodlingskonferenserna i Uddevalla och i Växjö. Och en del annat också. Den här annonsen som ni ser på den här bildenden var ju med i Land lantbruk för någon vecka sedan, så ni kanske såg.

Den första rådgivarkursen hade vi här 18 oktober i höstas, som var välbesökt. Det var drygt 50 deltagare på den, alltså rådgivare som deltog i den och det är ett rätt så högt antal, vilket ju tyder på att intresset för den rådgivningen är rätt så stort då. Jag kan också tillägga att det är ungefär ett tjugotal rådgivningar som har genomförts sedan det här blev klart då i höstas.

Vill ni veta mer så kan jag rekommendera er att titta på de röda sidorna på Greppa Näringen, där vi har rätt så mycket underlagsmaterial för den här modulen då, 17A.

Och det var faktiskt det som jag tänkte säga. Vad roligt att jag fick vara med. Ni får gärna höra av er till mig om ni vill veta mer om den här modulen. Eller ja, lokalt förstås, Janne Hill eller andra ute på länsstyrelserna. Men jag är modulansvarig för den här modulen, så ni får gärna höra av er till mig. Och då lämnar jag helt enkelt över ordet till Janne Hill som berättar hur rådgivningen har tagits emot ute på gårdarna.

Ja, tack så mycket för det.

Ett ögonblick, jag ska öppna...

...prestationen här.

Kan ni säga till om ni ser?

-Om ni ser en delad skärm här? -Det ser bra ut.

Ja, då ska jag ta vid och berätta lite om några erfarenheter som jag har fått efter att ha gjort den här rådgivningen. Och här står pilotrådgivning som vi har använt, Petter och jag, och det kanske varför att jag gjorde den här bland de första i alla fall. Annars är den gjord, så de här rådgivarna är gjorda som vanliga rådgivningar inom Greppa Näringen. Inlagda i administrativa systemet på sedvanligt sätt.

Och min korta sammanfattning är att den här modulen är trevlig att jobba med, den ger inspiration till åtgärder. Jag har mött motiverade lantbrukare och det är ju också en av nyckelfrågorna, hur motiverar vi fler att göra åtgärder och i rätt områden då?

Pilotrådgivningen, som sagt, som jag utförde under sommaren och hösten 2021. Jag hade så tur så att precis samtidigt som modulen blev klar och man kunde börja jobba med den så hade jag några fältvandringar med lantbrukare och passade på så klart att marknadsföra modulen och höra efter intresset, och det var fem lantbrukare som räckte upp handen och ville ha besök. Det var mest ekologiska gårdar, men även en konventionell gård. De ligger i mellanbygd och slättbygd i Skaraborg. Ingen direkt mitt ute på Varaslätten, en ligger i kanten på Varaslätten. Sen ligger det en uppe i på Valsboslätten norr om Skövde, och sedan mellan Skövde och Hjo, kan man säga. De har lite varierande storlek. Från 90 hektar upp till 2 600 hektar, de största. Allihopa har nötkreatur. Fyra med mjölkproduktion och tre med dikor, köttproduktion, men bara på en av gårdarna är vallen den dominerande grödan. De andra gårdarna har ettåriga grödor som dominerar. Stråsäd, åkerbönor, höstraps.

Och de här var ju motiverade och intresserade och ville veta hur de skulle kunna göra åtgärder, och förstod i någon mening betydelsen av läget förmångfalden och lantbrukets ansvar och möjligheter att vidta bra åtgärder. Och också att åtgärder skulle kunna vara bra för deras eget företag och för växtodlingen.

Innan jag åkte ut på besöken så förberedde jag lantbrukarna genom att skicka ut den här broschyren Gynna mångfalden, som Peter delvis har visat. Visat innehåll ur i alla fall, och bad lantbrukarna att ögna igenom den och fundera över vilka av de här fyra ämnena eller organismgrupperna var mest intresserade av. Blommande växter och pollinerande insekter, andra nyttodjur, fåglar och fältvilt.

Och alla var intresserade av det här med blommande växter och pollinerande insekter. Två var också intresserade av åtgärder för att gynna andra nyttodjur och en varsärskilt intresserad av åtgärder för att gynna fågellivet eller egentligen specifikt Storspoven.

Jag bad om att de skulle ögna igenom de här listorna på olika åtgärder som finns i slutet på den här broschyren.

Hörs det fortfarande på ett vettigt sätt?

Absolut, ljudet låter bra.

-Hallå, hörs det? -Hör du inte oss längre, Jan?

Förlåt? -Du hörs bra, men du kanske inte hör oss. -Jo, jag hör dig nu. Bra. Jo, jag hade också varit på de flesta av de här gårdarna tidigare, både på enskildrådgivning och med fältvandringar. Så jag kände till dem ganska så bra. Jag gjorde inte mera eftersökningar av underlagsmaterial, letade efter hotade arter i artportalen eller liknande.

Att jag kände till dem ganska väl innan gjorde väl också att jag vände lite på ordningen i rådgivningsbesöket här. Och vi började vidköksbordet med lite motivationsprat. Att sätta saker i rätt sammanhang, visa vilka positiva effekter som lantbruket kan åstadkomma, och vilket ansvar som lantbruket kan sägas ha för mångfalden. Det finns ju mycket motivationsmaterial, men jag nöjde mig med att prata om det i ganska liten omfattning. Jag har inte visat de bilder och bildspel som finns. Jag tycker i första hand att det här med motivationsarbetet bör man bedriva i grupp och i förväg före besöket. Sen fortsatte vi med att gå igenom vilka åtgärder de redan gör som förbättrar förmångfalden i åkerlandskapet, och jag spann vidare på det, att stödja de åtgärderna, se hur de åtgärderna kan förfinas något kanske, kan göras ytterligare något bättre eller göra mer av dem.

Och sedan gick vi in på vilka nya åtgärder som är aktuella för dem med tanke på vad de vill åstadkomma och vilka möjligheter och resurser som de har. Och då började jag med de så kallade enklare åtgärderna som inte kräver så mycket tid, inte kräver så mycket investeringar och sen gick vi in där efter till de här lite mer svårare och dyrare åtgärderna.

Som Petter sa så ska man ju fördjupa sig i minst tre åtgärder på gården då och beskriva dem lite noggrannare med hur det ska göras och när, och lite kring kostnader. Och det var inga svårigheter på någon av de här fem gårdarna. Vi kom upp till sju-åtta åtgärder som de ville jobba vidare med.

Och vad är det som de vill göra då? Åtgärder som har fallit i god jord. De här tre översta åtgärderna, som det ståren femma före, det ville alltså alla fem gårdarna göra. Att spara bärande träd och buskar och även sälg, och även att plantera sälg. Det är sånt som alla ville göra eller fortsätta med. Likaså att spara en vallstrimma vid ensilageskörden, vid slåttern. Något som alla ville göra, och det var väl kanske inte många som hade gjort sen förut. Och att låta ogräs stå kvar bakom ladugårdar och maskinhallar, också någotsom alla var pigga på att göra.

Fyra av de fem ville också placera ut halmbalar på strategiska platser eller fortsätta med det i något fall, och att så in ettåriga blomstrimmor utmed kanter eller på andra strategiska platser mitt i fält, kanske. En stor grupp som ville göra detta, och så många som tre ville göra lite mer avancerade, dyrare, svårare åtgärder. Dels förenklad skalbaggeås och dels undersöka förutsättningarna för att anlägga våtmark. Förenklad skalbaggeås skulle jag kunna förklara lite kort. Det är, om man har en-, två- eller tre-årig slåttervall som har legat då och det är dags att plöja upp den och man ska så efter vällen, kanske höstraps eller höststråsäd, att man sparar en remsa av vällen, bred som en tänkt skalbaggeås, en eller två plogbredder brett på en strategisk plats i fältet och låter vallgrödan finnas kvar där. Det här är ju gårdar som har ganska artrika, örtrika vallar med klöver, rödklöver, vitklöver, kanske lusern. Så om den här vallremsan får stå kvar i ytterligare två-tre år så kommer det ju att finnas ett inslag här med dels blommande växter och delsen fristad, som en skalbaggeås, för jordlöpare och andra predatorer på skadeinsekter, till exempel.

Det här med våtmark blev de nog själva förvånade... I alla fall en av dem som sa, när vi kom till den åtgärden så sa lantbrukaren: Nej, det finns ju ingen plats här där det skulle funka. Så tänkte hon inte mer än fem sekunder, tror jag, och sa: Men vänta nu, det där skiftet där borta, där finns ju en bra stor surhåladär vi kan så högst två år av fem, den får vi titta vidare på. Så det kan finnas sådana åtgärder som man inte tror går att göra men som är läge att undersöka i alla fall. Sen har vi ett antal åtgärder som någon tänker göra då, men inte så många på varje. Osprutade kantzoner, blommande örter i betesvall... Alltså det är när lantbrukaren ska plöja upp en betesfälla nästa gång och förnya den, att man tar lite lägger in lite extra utsäde av lite fler blommande örter än bara vitklöver eller möjligen käringtand, för att få en artrikare betesvall. Lärkrutor, någon som vill göra, fågelholkar och bibatterier, någon som vill sätta upp. Att så eller plantera mer blommande växter i gårdsmiljön och inte bara inne på tomten då, utan kring ladugårdar och annat också. Och också en som vill göra en förbättring med mer fleråriga örter på skyddszoner och träd. En gård som har avsevärda sträckor med skyddszoner mot vattendrag, det handlar om flera kilometer

sammantaget. De är i dagens läge helt dominerade av gräs, men när det blir möjligt och tillåtet och dags att kunna förnya vegetationen på de här skyddszonerna så vill lantbrukaren få in lite mera örter där och få lite förbättringar för mångfalden på det viset. Sammantaget ganska mycket åtgärder som man vill göra. Sen har jag såklart gjort det sedvanliga då, skrivit ett rådgivningsbrev och skickat ut och lagrat in i administrativa systemet, som sagt. Sen ingår det också, som Petter sa, att man ska göra ett uppföljande samtal med lantbrukaren en tid efteråt för att höra hur det här har tagits emot och vad som kan vara på gång. Och det har jag gjort på de här fem gårdarna och det har varit positivt, skulle jag säga, för båda parter.

Flera lantbrukare sa att det var roligt att jag hörde av mig och pratade mer om det här och väldigt positivt att få höra att de verkligen tänker genomföra mycket åtgärder. Här är några citat som jag fick då. "Vi tänker nog genomföra allt", säger en. Nästa här, han börjar liksom gå igenom åtgärdsplanen... "Den åtgärden är gjord och den åtgärden ligger i planen..." Och så vidare. En som sa att "det här blev en knuff att genomföra sånt som man har tänkt på".

Eller "det här känns bra att göra de här sakerna, bra gentemot konsumenter att kunna visa upp bra saker som svenskt lantbruk gör." Någon som inte var så positiv då tyckte att "det ser ofärdigt ut med den här är oplöjda vallremsan, men det hindrar ju inget."

Jag gjorde de här uppföljande samtalen, kanske i något fall onödigt tidigt och faktiskt ute på gården. Jag tror det var dagen efter att de hade fått rådgivningsbrevet som jag hade skickat ut, och det blev ju onödigt snabbt. Och i något fall har jag dröjt för länge. Det gick nog två, tre månader innan det här uppföljande samtalet blev av och det kändes som lite för lång tid. Så ett par, tre veckor efter att rådgivningsbrevet har kommit ut, vilket heller inte bör dröjas särskilt lång tid ju. Ett par, tre veckor kan nog vara lagom där. Sen känner jag att det kanske också skulle vara läge med en påminnelsetill lantbrukaren om vad vi har pratat om och vilka åtgärder som planeras de nästa 6-12 månader efter besöket. Det här är ju åtgärder som ligger utanför de ordinarie rutinerna. Hör kanske inte till de ordinarie brukningsmetoderna eller brukningsåtgärderna som man ska göra, och då kan det nog behövas en påminnelse. Jag tänker kanske inte i första hand på det här med blomstrimmor som man ska så in nu, jag tror att det kommer att vara mycket prat om det ändå inom projekt Hela Sverige blommor och hela Västra Götaland blommor och så vidare. Men en hel del andra åtgärder som verkligen ligger utanför de ordinarie arbetsuppgifterna som man har i sin växtodling. De skulle nog behövas en påminnelse.

Men just blomstrimmorna skulle jag vilja återkomma till, även om det blir mycketprat om dem så är det...Det vet vi ju från alla samtal vi har haft med lantbrukare och diskussioner om att få till blomstrimmor under årens lopp, att det är något som verkligen måste planeras så att allting är klart före vårbruket börjar. Att utsädet finns på plats, man vet var det ska göras, man vet vilken såmaskin, vilken traktor, vilken förare som ska göra det här, och när det ska göras. Annars är det lätt att man missar det och så går det några veckor och så blir det för sent. Likadant med lärkrutorna, det hör man ju ofta. Alltså, det skulle behövas någon sorts påminnelse i växtodlingsprogrammet, höll jag på att säga, i styrfilerna till såmaskinen eller någonting. Det är himla lätt att traktorföraren glömmer av att stänga av utmatningen och göra lärkrutor på lämpliga ställen.

Nåväl... Hur går vi vidare då med upphandling och liknande? Vi gjorde så i höstas från vår länsstyrelse att vi öppnade upp för dem som hade avtal om Greppa-rådgivning så att de fick göra den här modulen under pågående avtalsperiod, och det var tre företag som nappade på det. Och nu just i dagarna så slutför vi upphandling, hoppas jag, inför det här året och det är väl om jag inte såg fel, fyra företag som är på gång att få avtal om att utföra den här rådgivningen under detta året i Västra Götalands län. Vilket är ju också då hur vi marknadsför och får ut det till rätt områden. En enkel marknadsföring är ju att vi Greppa-rådgivare efter varje avslutat besök, när vi uppdaterar rådgivningsplanerna så att de får in den här modulen i rådgivningsplanen, i rätt områden och till rätt lantbrukare, så att säga.

Petter visade ju på olika marknadsföring som görs centralt. Vi har marknadsfört modulen i vår tidning Jordbiten som går till lantbrukare. Och viktigt är tycker jag att marknadsföra det på aktiviteterna när vi träffar lantbrukare. Och prata om vilka åtgärder som finns och vad man kan uppnå med en bättrepollinering, fler predatorer på bladlöss och annat... Att man som lantbrukare har stora möjligheter att göra nytta och för all del också ett stort ansvar. Att det finns både enkla åtgärder och svåra mer avancerade. Och marknadsför gärna att en åtgärd kan göra flera nyttor, både för mångfald och miljö, för tillgänglighet och för vattenmiljö också, kanske. Och marknadsföra att Greppa Näringen kan ge goda råd.

Och vi får inte vara blyga. Jag är inte blyg och jag är inte rädd för att fråga lantbrukare jag träffar: "Vad ska du göra för att få mer blommande växter på gården?"

Det var det jag hade. Tack så mycket.

Tack så mycket för det, Jan. Ska vi se om vi får med oss Petter igen här också. Där har vi dig, och så skajag komma upp i bild. Så där. Stort tack, båda två. Jättespännande. Och jag ser att det har kommit in lite frågor också här, och ni får gärna fortsätta ställa frågor, ni som tittar, i chatten. Under hela det här frågepasset. Får vi peppra dem så mycket vi kan när vi har dem här, Petter och Jan. Vi har en fråga som är till dig, Petter. Omfattar miljömålet, ett rikt odlingslandskap, även biologisk mångfald i jorden, alltså markbiologin, eller är det enbart det som är ovan jord? Växter, fåglar och så vidare.

Svaret är ja. Miljömålet omfattar även... Det är centralt att jordbruksmarkens produktionsförmåga ska bibehållas, så det gör det definitivt. Men det är absolut så att det är ofta det som är ovanför jorden, fåglar, humlor och sånt, och växter som är lite större och färggrannare, som får mer uppmärksamhet än hoppstjärter, till exempel. Men det kan bli ändring på det. Jättebra. Tack för det svaret. Vi hoppas vidare. En till fråga som jag tror är till dig, Petter. Helena undrar om man kan få tillgång till modulen som ideell organisationsmodell som värnar och arbetar för att uppfylla miljömålet om ett rikt odlingslandskap.

Du får gärna fylla på, Janne, men jag skulle säga att det går inte. Om man är lantbrukare samtidigt så absolut, men inte ideella organisationer utan åkermark. Vi har det en gräns på att man ska ha 50 hektar åkermark för att komma i fråga för att få ta del av modulen eller rådgivning. Vi kan säga det också, de är varandra ersättande begrepp, modul och rådgivning. Vi använder det på samma sätt. Vi har använt modul tidigare mycket, nu försöker vi använda rådgivningen. Har du något du vill fylla på med där, Jan? Vilka som kan få rådgivning. Nej, det är ju precis som du säger, men man kan ju säga att allt underlagsmaterial är ju tillgängligt. Så är det, förstås.

Jättebra. Hoppas det var svar på frågan där. En annan fråga från Anders, om det blir fler tillfällen med utbildning för rådgivare, i så fall när? Det är nog en fråga till dig också, Petter. Vi planerar för nästa rådgivarkurs i höst, kvartal fyra förmodligen, men vi kommer att ha fortbildning... Och sen så har vi då fortbildningar, webinarier, inom projektet Mångfald på slätten, som vi marknadsförde via Greppa Näringskanalerna. Sen kommer vi också att ha två stycken fältaktiviteter här under sommaren då vi besöker... Vi får se om det blir i vår eller i höst, men där vi besöker gårdar som gör åtgärder då.

Jättebra. Vi fortsätter med frågorna. Göran undrar, kan rådgivningsinsatsen gå utanför den blottlagda åkermarken och ta upp kringliggande miljöer?

Ja, jag kan svara på det också. Du får gärna fylla på, Jan, hur du har resonerat det nu varit ute. Men det... Då är det så att om det handlar om små biotoper

eller impedimentsom är i närheten av åkermarken, absolut, det pratar vi jättemycket om underhållsmaterialet också. Däremot inte naturbetesmark då, och inte skog. Men det är klart, man ska inte vara för sträng, men det är det åkermark och detsom är i direkt anslutning till åkermark som det fokuserar på.

Ja, jag håller med och man kan ju lägga till att man kan ju anpassa åtgärder på åkermarken som ligger in mot betesmark, så att åtgärder på åkermarken förstärker värdena på naturbetesmarken. Och skyddar värdena på naturbetesmarken.

Jättebra, tack för det. Per vill veta om ni kan nämna något kort om ersättningsformerna för dessa åtgärder.

Då kan man säga att...

Jag såg också att det var en annan fråga, jag knyter ihop lite. Det var en annan fråga om vilka åtgärder vi föreslår, om det finns nåt underlag... Jag visade på en sån slide min presentation, och som sagt så finns hela det här underlagsmaterialet med alla åtgärderna på Greppas röda sidor. Så det finns tillgängligt där, alla åtgärderna går att komma åt där. Det man ser då, det är att många av de åtgärderna de är... Först ska vi säga att allt är ju av frivillig karaktär, lantbrukaren ska välja själv vad som passar på gården. Sen kan man få tips och råd från rådgivaren, men det utgår från lantbrukens perspektiv. Så det är frivilligt allting. Sen är det ju förstås så att när man väljer att göra åtgärder på åkermark och man vill söka ersättning för det så är det grödkoden man ska använda sig av. Till grödkoder så är det kopplat vissa villkor. Det kan vara till exempel... När man får utföra en viss åtgärd. Det kan vara putsning eller jordbearbetning och sånt, så det är en del däratt hålla reda på och det ställer förstås krav på en rådgivare som är ute. När man ger råd kring det här. Sen så är det ju så... Du får gärna fylla på här snart, Jan. Vilka erfarenheter du har av det där, men man... Vi har lagt rätt så mycket krut på att åtgärderna ska vara, inte minst det här med blommor på åkermark, att det ska vara sånt som passar på de här ekologiska fokusarealerna och som kommer att finnas kvar under nästa programperiod. Men då kan de ju kallas miljötor. Så att det blir liksom en övergång. Vi kommer att kunna flytta över mycket av det vi använder på ekologiska fokusarealer idag till miljötorerna sedan i kommande landsbygdsprogram. Det blir lite förändringar, men det mesta blir sig likt, skulle jag säga.

Vad säger du, Janne? Hur har du pratat om det här har det varit ute med stöd och ersättningar? Nej, det är precis som du säger.

Man får ju också hitta vilka nyttor det gör det i företaget i växtodlingen, en del av de här åtgärderna. Att man gynnar nyttoorganismer som i sin tur gör nytta, men det är annars är det inte mycket direkta stöd. Vi hade ju ett helt annat stöd en period för länge, länge sedan med olika små biotoper som fick direkta stöd då, men det är borta sedan länge. Tyvärr finns det vissa regler inom nuvarande stöd som försvårar en del av de här åtgärderna, och vi har jobbat för att de försvårande reglerna ska försvinna till det nya programmet som kommer från nästa år. Vi får se om det blir så till slut.

Jättebra. Tack för det, båda två. Jag kan skjuta in... Jag ska bara säga att angående det här så hade vi ett webinarium, inom Mångfald på slätten, för några veckor sedan där vi berörde vad... Eller berörde, vi pratade en timme då, om vilka möjligheter som Jordbruksverket ser, alltså vi som har... Jag har inte arbetat med åtgärder, alltså i utformningen själv för det kommande programmet, men mina kollegor som har gjort det pratade på webinariet om vilken potential som vi ser för att kunna gynna biologisk mångfald på åkermark. Det är tyvärr... Det kan man höra av sig till mig om man vill ha dokumentation på det. Det finns tyvärr inte inspelat och presentationerna ligger inte upplagda, men hör man av sig till mig, personligen via mejl då, så kan jag skicka den dokumentationen.

Jättebra. Då har vi rätt ut det också. Vi fortsätter med frågorna och det är fritt fram att ställa i chatten fortsatt. Karin undrar, vilka växter får man så på blomremsorna? Ska de vara godkända av Jordbruksverket?

Vill du ta den, Jan?

Du kanske har bättre överblick än jag på det. Det beror lite grann på... Återigen, det här med vilken grödkod man har valt. Men är det så att man har...

Om man väljer till exempel den ekologiska fokusarealen blommande träda, ja, då är det en lista på arter som man får så, som är godkända för att såsom ekologiskt fokusareal blommande träda. Så det är lite att hålla reda på. Det tycker jag... Den listan ska vi se över, men...

Den är formulerad så också att arterna på den listan ska dominera på ytan. Så det finns möjlighet att så andra saker, men arterna på listan ska dominera. Då pratar vi fortfarande då om ekologiska fokusarealer blommande träda.

Och den här listan, fanns den på Greppas webb också? Eller vad sa vi om den? Den ligger under... Nej, det gör den inte, den ligger på Jordbruksverkets hemsida. Under ekologiska... På stödsidorna där, under ekologiska fokusarealer.

Jättebra. Sen kan jag komplicera det hela ytterligare lite grann. Om vi lägger in också att en del av arealen ute i åkerlandskapet är certifierad ekologisk odlingså finns det också där regler kring vissa arter där man ska använda ekologiskt uppförskat utsäde. Det får man också tänka på, så man hamnar rätt där. Då handlar det i första hand om de arterna som också är ordinarie grödor. Som är ordinarie vallgrödor, till exempel. Där finns det ofta krav på att det ska vara ett ekologiskt utsäde.

Och det kan vi ju säga där också, att...

Under den här programperioden så har inte ekologiska lantbrukare behövt ha ekologiska fokusarealer, men i nästa programperiod så kommer ekologiska lantbrukare att vara tvungna i slättbygd. Det här är dock... Jag säger klart. Ekologiska lantbrukare i slättbygd kommer att behöva ha den här typen av miljöytorsom konventionella lantbrukare har haft nu då. Men det är... Det ingår i Sveriges strategiska plan. Det är inte beslutat än, men det är i alla fall förslaget.

Jättebra, då har vi rätt ut det också. Vi hoppas vidare med frågorna. Kristina undrar, finns samma typ av rådgivning gentemot andra typer av markägare, från exempelvis Naturvårdsverket? Jag tänker bara på exempelvis kommuner och andra urbana markägare.

Vem av er vill ta den frågan?

Jag kan börja lite, från Länsstyrelsen i Västra Götalands län finns det bland annat ett pollineringsprojekt där man bedriver rådgivning och information till alla möjliga verksamheter med någon sorts inflytande över markanvändning kring åtgärder för att gynna...

Åtgärder som gynnar pollinerande insekter, och det handlar om lantbrukare och många, många andra målgrupper också.

Man kan ju tillägga också att det finns ju många rådgivningsföretag som erbjuder den typen av rådgivning, men då är det mot betalning då, eller ja... -Ni förstår. -Ja. Jättebra. Tack för det. Anna undrar, vilka åtgärder kan vara relevanta i skogs- och mellanbygd i norra Sverige med små och svårbrukade åkrar?

Ja...

Det är en bra fråga. Då får man gå in på gårdsnivå, och det beror mycket på vilken produktion som finns. Det som är generellt...

Det jag skulle säga där, det är att helt enkelt fortsätta med öppet bruk, att det fortsätter ha en variation med både vallar och spannmålsodling. Ofta blir det ju i skogs- och mellanbygd, oavsett var i Sverige man ärså blir det ju ofta vallodling som dominerar. I mellanbygd och på slätterna så är det spannmål och annan typ av öppen växtodling som dominerar. I båda de här områdena så blir det när det blir förhomogent, inte minst i fältskiktet då liksom fälthöjd och sånt där. Då blir det för mycket av samma på stora arealer. Eller ja... Så är det, att skapa variation är det som är det viktigaste. Utan att känna till förhållandena närmare så skulle jag säga att om möjligt fortsätt med öppet jordbruk. -Det vill säga spannmålsodling oftast. -Jan. Jag skulle vilja fortsätta på samma linje där. Variation även i åtgärderna. Variation i slåttertid på vallarna, till exempel. Hitta några ställendär man kan lägga remsor där inte vällen skördas lika tidigt.

Jättebra, vi har tid för lite frågor till och vi ska se... Helena undrar, var hittar man underlaget till modulen eller rådgivningen? Söker man på de olika organismgrupperna på nätet eller Jordbruksverket?

Nej, det är gör man inte, utan man... För att komma åt det här rådgivningsunderlaget och det är alltså ett underlag som vänder sig till rådgivare som ska gå ut och besöka lantbrukarna på gården då. Men det är inga hemligheter i det här, utan det ligger öppet. Men för att komma dit så ska man gå in via Greppa Näringsens röda sidor som vikallar det, och istället för att slå in greppa.nu så slår man adm.greppa.nu. Då landar man på den så kallade rådgivningsportalen då. Vi har en portal som vänder sig till lantbrukare som är blå och det är greppa.nu. Och en som vänder sig till rådgivare och det är den här adm.greppa.nu. Där så kan man komma in och då finns det alla modulerna, rådgivningen finns där och den heter 17A Biologisk mångfald i åkerlandskapet. Så där finns det materialet. Du kanske kan slänga in en länk där i chatten så kan vi lotsa vidare där.

Vi fick också någon fråga här, hur ser prognosen ut? Kommer vi att uppnå uppsatta mål för rådgivningen?

Vad säger ni?

Om ni får spekulera lite.

Ja, jag minns faktiskt inte vad vi har för... Om vi har haft någon målsättning för det här. Det har vi säkert, men jag minns inte det. Jag ber om ursäkt. Men länen har ju... Janne, ni upphandlar ju ett visst antal. Ni gör ju någon typ av bedömning av hur stort intresset kommer bli. Jag ska väl säga... Jag lämnar till

dig, Janne. Nej, jag har inte mycket mer att säga. Vi har ju upphandlat ett visst antaloch vi hoppas att de blir utförda.

Jag såg tidigare här, Jenny hade frågat...Hur många lantbrukare hoppas ni nå med denna rådgivning per år ungefär?Har ni sagt någonting om det?

Som sagt, så har vi nog gjort det, men jag kommer inte ihåg. Jag borde veta det.Om man säger så här då, så tror jag... Jag ber om ursäkt om jag minns fel,men jag tror att det görs...Du kanske kan hjälp mig, Janne, men jag tror att det görs någonstansi storleksordningen... Hur många rådgivningar görs det per år totalti Greppa i Sverige? Är det något tusental?

Några tusental, det måste det ju vara.

-Nu spekulerar vi här. -Ja, jag kanske ska avstå från att gissa.Jag avstår från att gissa. Modulen är ny, vi började med den förra året.I år är första året som vi kör bred upphandling av den, och som nu kommeratt finnas tillgänglig för lantbrukarna. Så vi... Ja.Vi får se om vi, men om vi kan nå hundra lantbrukare, hundra rådgivningar i årså är det en bra början, tror jag vi kan säga.

Jag kan komplettera för länsstyrelsen i Västra Götalands län.Vi har ju, som sagt, vi är i slutfasen av en upphandling och att skriva avtal.Vi har ju också skickat ut om att vi bjuder in till en workshop den 21 april,för de rådgivare och rådgivningsföretag som ska jobba med Greppa Näringen generelltoch även med annan rådgivning, där vi ska diskutera hur vi ska få fartytterligare på rådgivning, hur vi ska uppnå målen.Det kommer mer information om den workshoppen inom kort.

Jättebra, då får vi faktiskt börja runda av den här lilla frågestunden.Men vi kommer som sagt alldeles strax att öppna upp också fördet här eftersnacket som vi ska testa idag.Men ni som tittar ska också få upp en fråga här på skärmen som jag vill att nisvarar på, och när den är klar...När ni har svarat på den så kommer rutan och försvinna också.Det är lite om vad ni tyckte om det här webinariet och så får ni väldigt gärnaskriva en kommentar i chatten också.Med lite mer fria ordalag, eller om ni vill tipsa om vad vi ska ha i vårakommande webinarier eller så där.Då säger jag stort tack till er, Petter och Jan, för att ni kom till det här webinariet.

-Tack själva. -Tack så mycket.